

**ТЪРГОВСКАТА РЕПУТАЦИЯ КАТО СИМВОЛ НА РАСТЕЖА
В ТВОРЧЕСТВОТО НА ПРОФЕСОР ДИМИТЪР ДОБРЕВ
ОТ ПЪРВАТА ПОЛОВИНА НА ХХ ВЕК**

**GOODWILL AS A SYMBOL OF GROWTH IN THE WORK
OF PROFESSOR DIMITAR DOBREV FROM THE FIRST HALF
OF THE 20TH CENTURY**

**Атанас АТАНАСОВ
Atanas ATANASOV**

DOI: 10.61836/AYWH4870

Received: 22.09.2023
Available online: 21.11.2023

***Abstract:** Prof. Dimitar Dobrev was born in the city of Kotel in 1888. He received his higher education in the city of Leipzig (Germany), and later in 1911 defended his doctoral dissertation in economics at the University of Erlangen (Germany). As one of the most famous scientists in the field of accounting at the beginning of the 20th century, Prof. Dimitar Dobrev was one of the first authors who pay attention to the goodwill in his scientific works. We believe that the development of the goodwill as an accounting category should be considered in parallel with the development of Bulgarian accounting science in a historical aspect. The main purpose of this article is to analyze the development of Prof. Dobrev's views on goodwill as a specific accounting object, and on this basis to draw a parallel with the modern "drivers" of the value and growth factors in the enterprises.*

The research methodology is based on the publications of Prof. Dimitar Dobrev in the period 1920-1950 as the main source of information regarding his views on goodwill. The article also compares the views of prominent scientists from Western Europe who worked during this period.

We defend the thesis that the application of the scientific approach to goodwill by Prof. Dobrev leads to a theoretical substantiation of the evaluation and presentation of goodwill in the balance sheet. Based on the analysis of Prof. Dobrev's publications, three periods have been identified in the development of the concept of goodwill. The goodwill is presented as an intangible productive and profitable factor that generates income and distinguishes an existing business from a start-up. In this aspect, a parallel is drawn with the modern understanding of business value and growth factors in the enterprises, based on business models that are built on the basis of intangible factors such as goodwill.

Key words: goodwill accounting, goodwill valuation, Dimitar Dobrev, growth factor, balance sheet

JEL: M41, M48, N10, N44

I. Въведение

Търговската репутация като счетоводен обект много често е била във фокуса на професионалните дискусии. Съвременното разбиране за репутацията е доста противоречиво, като някои автори са силно скептични и дори отричат нейното съществуване, а други стигат да възхваляването ѝ и определянето ѝ като едно от „чудесата“ на счетоводството. Днес репутацията неизменно е част от дневния ред на счетоводните специалисти. Този интерес към репутацията се дължи отчасти и на факта, че все по-значителна става ролята на нематериалните активи в дейността на компаниите. До голяма степен промяната в съвременните бизнес модели, които са основно базирани на знанието, дигитализацията, управленските умения и иновациите, оказва значително влияние върху стойността на компаниите, поставяйки фокуса върху нематериалните активи като основни „двигатели“ на стойността в съвременния бизнес. Според данни от глобално проучване относно компонентите на пазарната стойност и ролята на нематериалните активи в стойността на глобалните индекси, към 2020 г. около 90 % от пазарната стойност на компаниите, участващи в индекса S&P 500, се дължи на нематериалните активи, като за европейските компании, участващи в индекса S&P Europe 350, този дял е 75 %. (Osen Tomo LLC, 2020). Показателно за ролята на нематериалните активи е дори заглавието на последната публикация на ACCA (Association of Chartered Certified Accountants): *The Future Of Financial Reporting 2023: The Current Debate On Intangible Assets. Where Are We Heading?*, като една от трите основни теми от дневния ред за 2023 г. е посочена „Отчитането на репутацията“ (ACCA, 2023).

От гледна точка на съвременните счетоводни стандарти, репутацията може да бъде разделена на два основни вида: вътрешно генерирана и придобита репутация. Първата не е обект на представяне във финансовите отчети на предприятието, тъй като тя на практика не е разграничим ресурс, контролиран от предприятието, който може да бъде надеждно оценен в резултат на минало събитие (покупка, бизнес-комбинация, размяна, цесия или др. насрещна престация). Вторият вид репутация (придобитата) може да възникне само при сделка с предприятието (придобиване) и се определя като разликата между платената от придобиващия цена и стойността на дела в нетните активи на придобитото предприятие. В същото време в съдържателно отношение репутацията представлява оценка на потенциала на предприятието над стойността на неговите активи, т.е. оценка на натрупаните скрити преимущества на един бизнес, които са и фактор за неговия растеж във времето.

Разбирането за търговската репутация в българската счетоводна литература и практика се свързва с името на проф. Димитър Добрев – български професор

с богат практически опит и академична кариера. Като един от най-известните учени в областта на счетоводството в началото на 20-ти век у нас, проф. Добрев е един от първите автори, които разглеждат търговската репутация в своите научни трудове. Основната цел на тази статия е да се анализира развитието на вижданията на проф. Добрев за репутацията като специфичен счетоводен обект и да се извърши съпоставка с развитието на вижданията за този обект в развитите европейски страни, като на тази основа се направи паралел със съвременните „двигатели“ на стойността и факторите на растежа в предприятията.

Методологията на изследването е базирана на публикациите на проф. Димитър Добрев през периода 1920 – 1950 г. като основен източник на информация относно неговите виждания за репутацията. Доколкото счетоводството е нормативно регламентирана отчетност, са анализирани и приложимите търговско-правни нормативни актове през разглеждания период. С оглед на извършения съпоставителен анализ са разгледани и публикации на основни западно-европейски автори, които са изследвали репутацията в своите научни трудове.

II. Репутацията като символ на растежа и на скритите предимства на бизнеса

Проф. Димитър Добрев е роден в Котел през 1888 г. Той получава изключително престижно за времето си образование, като завършва Свищовската търговска гимназия, за която Ив. Русев отбелязва, че по това време е „първото търговско-образователно заведение у нас след Освобождението“. По-късно през 1907 г. Димитър Добрев „се записва за студент във Висшето търговско училище в Лайпциг (Германия)“. Развитието на образователното и научно поприще за Д. Добрев продължава и на 2 март 1911 г. той защитава докторска дисертация в университета „Фридрих Александър“ в град Ерланген (Германия) на тема „Земеделските кредитни кооперации в България“ (Roussev, et al., 2022, pp. 97-101).

Творчеството на проф. Димитър Добрев е изключително богато, като основният акцент в него е поставен върху теоретичните основи на счетоводството, теорията и анализа на баланса, независимия финансов контрол, ролята и мястото на института на заклетите експерт-счетоводители. Проф. Добрев е основател и първи председател на института, след като още от 20-те години на XX век, той е ангажиран в защитаването и развитието на идеята за икономическите и социалните предимства на професията на независимите експерт-счетоводители. (Roussev, 2023)

Характерно за периода от 1920 до 1945 г. е, че „се поставят солидните основи на българската счетоводна теория“ (Filipova, 2012, p. 69). Следва да се отбележи, че значителна част от българските учени, публикували в този период, са завършили своето образование в чужбина – в Германия, Франция, Русия и др., което обяснява и факта, че в значителна степен публикациите на тези автори от началото на 20 век се позовават на представителите на френската и немската сче-

товодни школи (Roussev, 2006). Поставянето на основите на счетоводната теория у нас през този период има важна роля и в обосноваването на съдържанието на основните счетоводни категории. Самият проф. Добрев в „Счетоводството въ своя произход и научна основа“ отбелязва, че счетоводството може да се изгради само върху тясна теоретична основа (Dobrev, 1937).

Посоченото до тук е отправна точка на анализа на вижданията на проф. Добрев по отношение на търговската репутация, към която той прилага научния подход. За пръв път търговската репутация се споменава в първото издание на книгата на Д. Добрев от 1920 г. „Търговските баланси от юридическо, стопанско и счетоводно гледище“, която той пише като преподавател в Търговската гимназия в гр. София. Важно е да се уточни, че това споменаване не е пряко, а индиректно. Тук, говорейки за нематериалните блага и тяхното представяне в баланса на предприятието, Д. Добрев посочва като такива „клиентелата на едно предприятие, кредита (доверието – бел. моя), с който то се ползува и др.“ (Dobrev, 1920, р. 48). Това е първото, макар и косвено споменаване на репутацията от съдържателна гледна точка – като съществуващи нематериални предимства, които бизнесът (предприятието) е генерирало през своето съществуване.

Две години по-късно Д. Добрев допълва изданието на книгата си от 1920 г., като включва и отделна част, свързана с търговските книги. В това издание Д. Добрев допълва, че нематериалните блага могат „да фигурират в баланса само до толкова, до колкото те могат да бъдат разменяеми срещу известна еквивалентна стойност“ и допълва, че „никой не ще посмее да постави в баланса си като актив напр. своята клиентела“ (Dobrev, 1922, pp. 54-55). Следва да се отбележи сериозният скептицизъм, който се долавя, когато се говори за посочването на нематериалните блага в баланса на предприятието. В тези блага Добрев вижда „голямата опасност за верността на баланса, предвид възможността да се поставят „несъществуващи имуществва в актива“ и по този начин да се говори за т.нар. „фиктивен баланс“. Последното е явно доразвиване на идеята на Д. Добрев още от 1914 г., че „една по-висока оценка на активите, не отговарящи на действителността, би имало за резултат изчисляване на един твърде голям капитал, какъвто ний в действителност не притежаваме...“ (Dobrev, 1914, р. 132), т.е. посочените стойности в баланса се разглеждат и от аспекта на евентуални измами, които търговецът би могъл да си позволи. Безспорно благоразумието и консерватизмът при счетоводното оценяване са били приети като норма в разбирането на Д. Добрев, но освен това следва да се отбележи и моралната оценка, която той прави във връзка с изкуственото завишаване на оценките в баланса, като допълва, че „чрез такава една висока оценка ний се бихме измамили сами и бихме приличали на един високомерен човек, който се цени твърде високо...“ (Dobrev, 1914, р. 132).

През този период проф. Добрев защитава тезата за съществуването на определени нематериални преимущества за предприятието, които под една или друга

форма изразяват репутацията, но не приема в състава на имуществото на предприятието да бъде записвана т.нар. вътрешно генерирана репутация, тъй като „е продукт на организацията и управлението на едно предприятие, без да е преминавала в владение...срещу определен еквивалент“ (Dobrev, 1922, р. 55). Тези нематериални преимущества са в основата на натрупаните от предприятието конкурентни предимства и реално изразяват постигнатия растеж в хода на съществуването му. Въпреки тази си ценност, проф. Добрев отбелязва, че постигнатите нематериални преимущества, чиито израз е репутацията, следва да се показват в баланса на предприятието само при сделка по придобиване. Както той посочва „балансът не е само моментна картина на имущественото състояние на предприятието; той служи и като изходна основа при обсъждане вероятността от бъдещи добри или лоши перспективи“ (Dobrev, 1922, р. 57), което трябва да ни покаже, че представянето на вътрешно генерираната репутация като резултат от дейността би навредило на бъдещото безпристрастно анализиране на дейността на предприятието на базата на този баланс. Проф. Добрев е категоричен, че репутация може да възникне в баланса на едно предприятие в случаите, при които „едно акционерно дружество откупува имуществото на предприятието по цена, която надвишава тази на отделните предмети“. В този случай той счита, че „разликата в цените се счита като еквивалент за всички юридически неуловими, но стопански съществуващи предимства, свързани с съществуването на едно организирано и функциониращо предприятие (клиентела, текущи сделки и пр.)“ (Dobrev, 1922, р. 55). Именно „тази разлика трябва да бъде формално изразена чрез отделна счетоводна сметка, а в баланса – в отделно активно перо“, казва Добрев и допълва, че по този начин няма да се „замедлява“ (намалява – *бел. моя*) действителната стойност на придобитото имущество“ (Dobrev, 1922, р. 55). По този начин проф. Добрев за пръв път говори за балансово признаване на стойността на репутацията и посочването ѝ в актива на счетоводния баланс, но само на онази репутация, която е „придобита“ в сделка с предприятието.

Тези виждания на проф. Добрев съвпадат по време с периода на първите опити за нормативно регламентиране на счетоводството посредством специален закон. Както отбелязва Свраков, в годините до 1921 г. счетоводството в България се регламентира единствено в Търговския закон – в неговата обща част и в частта, засягаща отделните търговски дружества (Svrakov, 2019). От 1 януари 1922 г. влиза в сила Закона за търговските книги¹, който се явява специален по отношение на регламентирането на счетоводството у нас. Този закон не съдържа специални разпоредби по отношение на отчитането и оценяването на нематериалните обекти от имуществото на предприятието. Единствено в чл.4 (абзац 2) е записано, че цялото имущество, с което предприятието разполага, се записва по костуема цена, а ако пазарната цена е по-малка – се записва по нея. Близко 15 години по-късно този закон е претърпял редакция, като през 1936 г. е приета Наредбата-закон

¹ Закон за търговските книги, ДВ, бр. 83 от 1921 г.

за търговските книги.² Интересен факт е, че за разлика от закона от 1922 г., в Наредбата-закон от 1936 г. се съдържат специални норми, свързани с оценяването на различни елементи от имуществото на търговеца. Така в чл. 6 (е) на Наредбата-закон е посочено, че „нематериалните ценности (правото на фирма, клиента, патенти и др. придобити права) могат да фигурират в инвентара, само ако за тяхното придобиване са изразходени суми“. Посоченото в разгледаната правна норма безспорно е израз на привнесения консерватизъм в счетоводната политика по отношение на оценяването на нематериалните обекти в предприятието. Става ясно, че търговците не следва да капитализират по определена стойност онези нематериални обекти, които са резултат от тяхната дейност и успешно развитие (клиента, добро име и т.н.), освен ако не са резултат от сделка по придобиване на предприятието от друго предприятие. Това на практика означава, че всички вътрешно генерирани нематериални предимства на даден бизнес не могат да бъдат надежден източник на информация.

Посоченото е в съзвучие с научно обоснованата теза на проф. Добрев, че единствено при сделка по придобиване на предприятието тези нематериални предимства могат да бъдат оценени и капитализирани за придобиващия. Освен в разгледаните до тук източници, проф. Добрев отделя специално място на оценките на имуществото и в „Учение за балансите. Систематичен курс“, където, разглеждайки оценяването и видовете оценки, дефинира няколко вида оценки, като за нас особен интерес представлява т.нар. „доходна стойност“. Тя, според Д. Добрев, се определя от очаквания доход и най-често е приложима по отношение на сделки с предприятието (Dobrev, 1928). Всичко това е в съзвучие с друга, по-задълбочена теза на проф. Добрев, че за да имат стойност за счетоводството, стопанските процеси следва да бъдат „трансформирани в една хомогенна система на обективирани количествени парично-стойностни отношения“ (Dobrev, 1937, p. 18).

Изложената теза за очаквания доход твърде много се доближава до тезата на един от класиците в изследването на репутацията P.D. Leake. Той я дефинира като „правото, което произлиза от всички минали усилия в търсенето на печалба, увеличаване на стойността или друго предимство“ (Leake, 1921). Той формулира и „теорията за свръх (супер) печалбите“, в основата на която е залегнала идеята, че стойността на търговската репутация всъщност представлява текущата (настояща) стойност на очакваните „супер печалби“ (Leake, 1921).

Интерес за нас представлява развитието във вижданията на Добрев, което може да проследим в разширеното и допълнено издание на неговия труд от 1946 г. вече със заглавие „Теория и анализ на балансите“. Първото, което прави впечатление тук е, че в заглавието вече присъства терминът „теория“. С него проф. Добрев решително заявява, че балансът има своя научна основа и именно тя изразява същността на балансовото обобщаване като счетоводен способ. В този труд

² Наредба-закон за търговските книги, ДВ, бр. 70 от 1936 г.

се наблюдава сериозно развитие на идеите на проф. Добрев за нематериалните активи (блага). Свързвайки счетоводната теория с правото и икономическата теория за стойността, Д. Добрев определя нематериалните блага като идеални блага и ги разделя на два основни вида: оргинерни и деривативни нематериални блага. Според него „оргинерните нематериални блага могат да бъдат всички творчески извоювани стопанско-организационни предимства на предприятието, които косвено оказват своето придобивно въздействие“ (Dobrev, 1946, р. 68). И посочва като такива: „доброто реноме, спечелената клиентела, придобитото естествено монополно положение, фабричната тайна и др.“, които допълва Добрев „в английската и североамериканската литература и практика изразяват с думата „Goodwill“ капитализираната свръхрента, като резултат от покачената рентабилност в следствие използването на идеални блага“ (Dobrev, 1946, р. 68). Тук за първи път Добрев показва, че онова, за което той говори вече е обект на разглеждане в европейската счетоводна литература под термина „репутация“ и се позовава на познатата теория на Leake за „свръх печалбите“. За тези нематериални блага той казва, че дават на предприятието изгоди и предимства пред другите предприятия, но отново застъпва тезата, че те не следва да бъдат обект на „балансирано активиране и капитализиране“, макар да представляват, по думите на Добрев, „съществен продуктивен и рентабилен фактор“. Всъщност в този период от творчеството си проф. Добрев открито свързва вътрешно генерираната репутация с рентабилността и растежа на предприятието, като посочва, че натрупването на такива нематериални предимства му носи „известни изгоди и предимства пред сродни предприятия“. Въпреки това, следвайки консервативната линия, проф. Добрев посочва, че подобни блага по своята отчетна същност представляват „една извънбалансирана стойност, подобна на скритите резерви“. Ясно се очертава тезата, че реалната възможност за появата на този вид нематериални блага в баланса на предприятието е „само при една фактическа реализация (при прехвърляне актива и пасива на предприятието върху друга фирма, при сливане..... и др.)“ (Dobrev, 1946, р. 69). Обективният анализ на вижданията на проф. Добрев изисква да се отбележи, че освен като „източник за благоприятни шансове за печалби“, той вижда в тези активи и сериозни скрити рискове, които те носят, свързани с възможността чрез тях да бъдат прикривани загуби в случаите, когато стойността им оценка в баланса не съответства на реалната.

По отношение на втората категория нематериални блага – деривативните – проф. Добрев пише, че това са онези блага, които са „откупно и еквивалентно придобити“. Като такива той посочва учредителните разности, *откупеното* фирмено право (*курсивът мой – Ам. Ам.*), патентното право, откупените концесии и др.“, т.е. онези нематериални активи, които са разграничени и придобити от предприятието в резултат на осъществяваната дейност и които и днес са отчитат и представят като такива във финансовия отчет.

Очевидното развитие на идеите на Д. Добрев е неоспоримо главно заради възприемането на концепцията, че съществуващите блага представляват „продуктивен и рентабилен фактор“, т.е. те могат да носят доход, който е различен от дохода от признатите в баланса на предприятието активи. Това еволюиране не приемаме да е плод на случайността, а по-скоро го разглеждаме като резултат от развитието на възгледите на водещи автори в Западна Европа като Dicksee, Tillyard, Leake и др. и разпространението на тяхното влияние у нас през годините. Развитието във вижданията на проф. Добрев би могло да бъде обосновано и с наличието на две основни течения в немската счетоводна школа по това време, от чийто идеи е бил повлиян и самият проф. Добрев. Представителите на едното течение не приемат репутацията и я описват като особен вид „забулване“ на баланса, представляващо и вид разводнение на капитала, докато вторите считат, че репутацията следва да се признае в баланса и да се амортизира за период от 10–15 години.

Друго надграждане на разбирането на Добрев за репутацията е виждането, че тя може да възникне при сделка, която следва да съдържа в своя обхват „прехвърляне на актива и пасива на една фирма“, т.е. сделка с предприятието като цяло, което налага извода, че репутацията се разглежда от автора като функционален елемент на предприятието или както той самия го нарича на „придобивната му стойност“ (Dobrev, 1946, р. 69). Вниманието към нематериалните блага следва да бъде повишено и следва да се изрази „в срока на тяхното амортизиране“, като тази идея отново е в синхрон с разбирането на Leake, че стойността на супер-печалбите се променя във времето, като намалява ежегодно по линеен модел, което се дължи на бъдещата несигурност във времето и наличието на силна конкуренция. (Leake, 1921) По този начин Добрев става застъпник на тезата, че репутацията не може да бъде постоянен актив в баланса на предприятието и следва нейната стойност във времето да намалява.

В исторически аспект годините след Великата депресия са периодът, в който в Западна Европа и САЩ започва усилено да се говори за развитие на независимия финансов одит. В своя труд „Auditing: Theory and Practice“ Montgomery описва нелеката задача за независимите одитори „да се справят с представянето в баланса на такива пера, към които обществото е силно чувствително, каквито са различните нематериални активи и възникващата в резултат на множеството сливания репутация“ (Montgomery, 1934, pp. 20-21).

Съвсем в унисон със Западно-европейската практика проф. Добрев вижда в счетоводния баланс не просто средство за представяне на имуществото на предприятието, но и средство, чрез което могат да се нанесат сериозни щети на кредитори, акционери и фиска чрез прикриване на извършени злоупотреби или чрез съставянето на фалшиви баланси. Като един от начините за изготвяне на неистински баланс той посочва възможността за надценяване на актива на баланса

чрез вписване в баланса на определени нематериални блага като клиентелата, фирменото право и др., ако не са придобити по възмезден начин (еквивалентно) (Dobrev, 1946). Тези и подобни виждания като „липсата на достатъчно гаранции в българското законодателство за преследване на счетоводни (респективно финансови) престъпления на фирми“ (Roussev, 2023) стоят в основата на разбирането на проф. Добрев за необходимостта от независима проверка на финансовите отчети на предприятията с цел достоверното представяне на информацията в тях невъзможността същите да бъдат обект на фалшифициране чрез активи като репутацията.

III. Заключение

Още в зората на първите научни публикации за репутацията в световен мащаб, проф. Добрев показва отлично познаване на ключовите западно-европейски автори и техните тези, като на тази основа в началото на XX в. е направен изключително сполучлив опит да се придаде и местно звучене на тази толкова дискуссионна тема.

Анализът на основните публикации на „патриарха“ на счетоводството у нас – проф. Димитър Добрев – позволява да бъдат обособени три основни периода в разбирането на репутацията:

Периодът от 1920 г. до 1945 г. – през този период проф. Добрев описва репутацията като същност и съдържание под формата на различни нематериални преимущества, които предприятието е изградило в хода на своята дейност, много наподобяващо вижданията на автори от Западна Европа, но не използва термина „репутация“. От подробната библиография на творчеството на проф. Добрев (Roussev, et al., 2022) за този период следва да отбележим и факта, че от 30-те години на XX в. творчеството на Д. Добрев е сериозно заето от публикации, които са свързани с мястото на контрола и ролята на независимия финансов одит в България.

Периодът от 1946 г. до 1950 г. – основният анализиран източник за този период е третото издание на „Теория и анализ на балансите“ от 1946 г. Характерно за този период е откритото посочване на термина „репутация“ и възприемането на концепцията, че нематериалните блага представляват „продуктивен и рентабилен фактор“, т.е. те генерират доход и отличават един съществуващ бизнес от един стартиращ такъв. Интерес представлява и връзката, която Д. Добрев прави между стойността, по която се признават нематериалните блага в баланса, и възможностите за неговото манипулиране посредством приложимите оценки.

Периодът след 1950 г. – този период де факто не е обект на разглеждане в настоящата статия, тъй като по същество репутацията е премахната от счетоводната литература и от финансовите отчети на предприятията. Както проф. Добрев отбелязва „нематериалните ценности се срещат по-често в балансите на част-

но-капиталистическите предприятия, отколкото при държавните предприятия, където те, по понятни причини, нямат особено значение“ (Dobrev, 1950, p. 74). Това е характерно за т.нар. социалистически модел на счетоводна система, който не приема наличието на подобни „смушаващи“ пера в балансите, поради което те са елиминирани. В този период частната инициатива отсъства и характерът на икономическите отношения обуславя и промяната във формата на отчетността.

Разгледаните примери от творчеството на проф. Добрев за възприемането на репутацията като счетоводен обект са поредното доказателство, че счетоводството като информационна система и социален феномен, отразява обективно действителността през призмата на отношенията на собствеността върху капитала и имуществото, което се управлява.

REFERENCES:

- ACCA, 2023. *The Future Of Financial Reporting 2023: The Current Debate On Intangible Assets. Where Are We Heading?*, London: ACCA Global.
- Leake, P. D. 1921. *Commercial Goodwill – Its History, Value and Treatment in Accounts*. London: s.n.
- Montgomery, R. H. 1934. *Auditing: Theory and Practice*, NY. New York: Ronald Press Co.
- Ocen Tomo LLC, 2020. *Intangible Asset Market Value Study*. [Online] Available at: <https://oceantomo.com/intangible-asset-market-value-study/> [Accessed 2 9 2023].
- Dobrev, D. 1914. *Systematic Commercial Accounting*. Plovdiv: Rabotnik Printing House. [Добрев, Д., 1914. *Систематично търговско счетоводство*. Пловдив: Печатница "Работник"].
- Dobrev, D. 1920. *Trade Balances From a Legal, Economic and Accounting Point of View*. Sofia: Guzhgulov and Notev. [Добрев, Д., 1920. *Търговските баланси от юридическо, стопанско и счетоводно гледище*. София: Гужгуловъ и Нотевъ].
- Dobrev, D. 1922. *Study of the Balance Sheets From an Accounting, Economic and Legal Point of View and With a View to the Application of the Law on Commercial Books*. Sofia: Printing House of the Military Publishing Fund. [Добрев, Д., 1922. *Учение за балансите от счетоводно, стопанско и юридическо гледище и с оглед към прилагането на Закона за търговските книги*. София: Печатница на армейския военно-издателски фонд].
- Dobrev, D., 1928. *A Systematic Course In Accounting*. Sofia: s.n. [Добрев, Д., 1928. *Систематичен курс по счетоводство*. София: s.n.].
- Dobrev, D. 1928. *Study of The Balance Sheets. A Systematic Course*. 2nd ed. Sofia: Vitoshka Printing House. [Добрев, Д., 1928. *Учение за балансите. Систематичен курс*. Второ издание. София: Печатница Витоша].

- Dobrev, D. 1937. *Accounting In Its Origin And Scientific Basis*. Sofia: s.n. [Добрев, Д., 1937. *Счетоводството в своя произход и научна основа*. София: s.n.].
- Dobrev, D. 1946. *Theory and Analysis of the Balance Sheets*. 3rd ed. Sofia: s.n. [Добрев, Д., 1946. *Теория и анализ на балансите*. Трето издание. София: s.n.].
- Dobrev, D., 1950. *Theory and Analysis of The Balance Sheets*. Sofia: State Publishing House "Science and Art" [Добрев, Д., 1950. *Теория и анализ на балансите*. София: ДИ „Наука и изкуство“].
- Roussev, I. 2006. The accounting and commercial-legal literature of the Bulgarian Renaissance. *Accounting policy*, no. 1–2, pp. 15–36. [Русев, И., 2006. Счетоводната и търговско-правната литература на Българското Възраждане. *Счетоводна политика*, бр. 1–2, с. 15–36].
- Roussev, I. 2023. The Beginning of Independent Financial Control in Bulgaria – from the Influences of the Modern World towards a National Model. *Economic Alternatives*, Issue 4, pp. 670–686.
- Roussev, I., Stoyanov, St. & Savova-Simeonova, K. 2022. *The Institute of Certified Public Accountants in Bulgaria and Its Chairmen (1931-1948)*. Sofia: IDES. [Русев, И., Стоянов, С. & Савова-Симеонова, К. 2022. *Институтът на зачетите експерт-счетоводители в България и неговите председатели (1931-1948)*. София: ИДЕС].
- Svrakov, A. 2019. *Development of the Accounting Legislation in Bulgaria From Liberation to Present Days*. Sofia: Labor and Law Publishing Complex]. Свраков, А., 2019. *Развитие на счетоводното законодателство в България от Освобождението до наши дни*. София: ИК Труд и право.
- Filipova, F. 2012. *Financial Accounting and the Quality of Financial Accounting Information*. Varna: Steno. [Филипова, Ф., 2012. *Финансовото счетоводство и качеството на финансово-счетоводната информация*. Варна: Стено].

Correspondence address:

Atanas Atanasov – Chief Assistant Professor, PhD

University of Economics – Varna

Department of Accounting

77 Knyaz Boris I Blvd., 9002 Varna

Tel.: (+ 359) 888 061633

E-mail: atanasov_at@ue-varna.bg

SCOPUS Researcher ID: [57219841773](https://orcid.org/0000-0003-0295-541X)

Web of Science ResearcherID: [U-1979-2017](https://orcid.org/0000-0003-0295-541X)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0295-541X>